

POSTANOWIENIE

Dnia 12 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący)

SSN Oktawian Nawrot

SSN Maria Szczepaniec (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi A. sp. z o. o. sp. k.

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w (...), sygn. akt VII AGa (...)

po rozpoznaniu skargi na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 12 listopada 2019 r.,

stwierdza przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie VII AGa (...);

2. zaleca wyznaczenie rozprawy w terminie jednego miesiąca od zwrotu akt do Sądu Apelacyjnego w (...);

3. zasądza na rzecz A. sp. z o.o. sp. k. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 2 000 zł (dwa tysiące złotych);

4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz A. . z o.o. sp. k. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

5. nakazuje zwrócić na rzecz A. sp. z o.o. z kasy Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 200 zł (dwieście złotych) tytułem uiszczonej opłaty od skargi;

6. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz A. sp. z o.o. kwotę 17 zł (siedemnaście złotych) tytułem zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa;

7. oddala skargę w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

A. sp. z o.o. sp.k. w W. (dalej: skarżący) w sprawie o sygn. akt VII AGa (...) wniósł skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, w której domagał się:

- stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt VII AGa (...);
- zobowiązania Sądu Apelacyjnego w (...) do rozpoznania sprawy w terminie jednego miesiąca;
- przyznania od Skarbu Państwa na swoją rzecz kwoty 20.000 zł;
- zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pisma skarżący wskazał, że 19 marca 2018 r. Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w W. wydał wyrok, w którym zasądził od X. sp. z o.o. na rzecz skarżącego kwotę w wysokości 500.000 zł wraz z odsetkami liczonymi od 21 marca 2017 r., w związku z naruszeniem umowy o wykonanie pakietu robót adaptacyjnych (sygn. akt SA (...)). Następnie 23 kwietnia 2018 r. skarżący wniósł wniosek do Sądu Apelacyjnego w (...) o stwierdzenie wykonalności powyższego wyroku (postępowanie toczy się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt VII AGo (...)). W dalszej kolejności 23 maja 2018 r. X. wniósł skargę o uchylenie ww. wyroku sądu polubownego wraz z wnioskiem o wstrzymanie wykonania wyroku (postępowanie toczy się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt. AGa (...)). 30 lipca 2018 r. skarżący wniósł odpowiedź na ww. skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego.

Skarżący wskazał, że postępowanie w sprawie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego toczy się od ponad roku. Jednakże, do dnia dzisiejszego Sąd Apelacyjny nie rozpatrzył skargi co do *meritum*, nie wydał żadnego postanowienia ani nie wyznaczył terminu posiedzenia w sprawie. Skarżący zaznaczył, że swoim zachowaniem nie przyczynił się w żaden sposób do wydłużenia czasu trwania postępowania. W ocenie skarżącego postępowanie trwa zdecydowanie dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, a wskazana sprawa prowadzona jest ze zwłoką w rozumieniu ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania

sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość).

W ocenie Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) skarga na przewlekłość postępowania jest bezzasadna. Przedstawiając szczegółowo przeprowadzone czynności Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) zwrócił uwagę na fakt, iż choć w niniejszej sprawie zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy nie zostało wydane, to jednak podkreślić należy, że Sąd Apelacyjny w (...) już dwukrotnie merytorycznie rozpoznał wnioski o zabezpieczenie, a także wydał formalne postanowienie oraz podjął inne czynności procesowe adekwatne do etapu postępowania.

Ponadto zdaniem Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...), oceniając czas oczekiwania strony na rozpoznanie sprawy, nie można nie uwzględnić stopnia „obciążenia” VII Wydziału Gospodarczego Sądu Apelacyjnego w (...) sprawami apelacyjnymi oraz zażaleniowymi, a także faktu, iż zgodnie z Regulaminem urzędowania sądów powszechnych – sprawy w wydziałach powinny być rozpoznawane w kolejności ich wpływu. W 2018 r. do VII Wydziału Gospodarczego wpłynęło: 995 spraw AGa, 1.080 spraw AGz i 86 spraw AGo. Obecnie sędziów orzekających w Wydziale dwunastu (w tym przewodniczący Wydziału i jego zastępca).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiące element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka, jakie zostało wskazane w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.; dalej: Konwencja). Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło reakcję na wielokrotnie stwierdzane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: Trybunał) naruszenia przez Polskę prawa do rzetelnego procesu, a w szczególności prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Konsekwentnie przepisy ustawy należy interpretować poprzez pryzmat Konwencji

o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz powiązanego z nią orzecznictwa (art. 1 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość).

Punktem wyjścia dla oceny przewlekłości postępowania pozostaje analiza czasu trwania postępowania (w szczególności tego, czy sprawa została rozpatrzona w rozsądnym terminie). Ocena ta wymaga uwzględnienia szeregu elementów (zob.: postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18):

1. stopnia skomplikowania sprawy;
2. zachowania skarżącego;
3. czynności podejmowanych przez organ rozpatrujący sprawę;
4. znaczenia rozstrzygnięcia dla skarżącego.

Art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość stanowi, iż ocenie podlega w szczególności terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest wielomiesięczna beczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy, a trwająca co najmniej dwanaście miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Niemniej, nawet krótsza, np. ośmiomiesięczna beczynność sądu, może naruszyć prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18).

Na kanwie niniejszej sprawy należało przeanalizować dokonane czynności. W pierwszej kolejności – po wpływie sprawy do Sądu Apelacyjnego w (...) (tj. 5 czerwca 2018 r., prezentata Sądu – k. 3 akt VII AGa (...)) została ona zarejestrowana w repertorium i zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału skierowano ją do Systemu Losowego Przydziału Spraw (losowanie przeprowadzono 9 czerwca 2018 r. – k. 104 akt VII AGa (...)). Następnie

19 czerwca 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) rozpoznał wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Arbitrażowego, zawarty w skardze o uchylenie tego wyroku (postanowienie – k. 111 akt VII AGa (...)). W dalszej kolejności 6 lipca 2018 r. zostało wydane zarządzenie o doręczeniu odpisu skargi uczestnikowi oraz zobowiązanie do złożenia odpowiedzi na skargę (zarządzenie – k. 125 akt VII AGa (...)). Następnie 1 sierpnia 2018 r. do akt sprawy wpłynęła odpowiedź na skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego (odpowiedź – k. 130 akt VII AGa (...)). Kolejną czynnością Sądu Apelacyjnego w (...) było wydanie 19 listopada 2018 r. postanowienia w przedmiocie wyrażenia zgody na złożenie przez uczestnika pisma procesowego (postanowienie – k. 201 akt VII AGa (...)). W dniu 8 kwietnia 2019 r. złożony został wniosek o udzielenie zabezpieczenia (wniosek – k. 207 akt VII AGa (...)), który Sąd Apelacyjny w (...) rozpoznał merytorycznie 15 kwietnia 2019 r. (postanowienie – k. 240 akt VII AGa (...)).

Mimo dokonania szeregu wskazanych uprzednio czynności należy zaznaczyć, że Sąd Apelacyjny w (...) nie przystąpił do rozpoznania *meritum* sprawy. Ponadto Sąd ten nie wyznaczył nawet terminu rozprawy, na której można by było dokonać merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Tego typu zaniechanie nie znajduje racjonalnego uzasadnienia z punktu widzenia prawa skarżącego do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie. Sąd Apelacyjny w (...) dokonał wprawdzie wielu czynności w sprawie, lecz były to przedsięwzięcia mające charakter jedynie techniczny (jak np. rejestracja w Repertorium, zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału w przedmiocie skierowania sprawy do Systemu Losowego Przydziału Spraw, zarządzenie o doręczeniu odpisu skargi uczestnikowi oraz zobowiązanie do złożenia odpowiedzi na skargę), bądź niejako poboczny (jak np. rozpoznanie wniosku o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Arbitrażowego, wydanie postanowienia w przedmiocie wyrażenia zgody na złożenie przez uczestnika pisma procesowego, rozpoznanie wniosku o udzielenie zabezpieczenia). W kwestii *meritum* rozstrzygnięcia brak było jednak jakichkolwiek działań zmierzających do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Sąd Najwyższy wskazuje, iż „obciążenie” poszczególnych sędziów w VII Wydziale Gospodarczym Sądu Apelacyjnego w (...) (odpowiedź na skargę – k. 11-12 akt I NSP 152/19) nie może stanowić podstawy do oddalenia skargi na

przewlekłość postępowania. Dla stwierdzenia przewlekłości postępowania bez znaczenia pozostają argumenty dotyczące niewystarczającej obsady kadrowej Sądu. Zgodnie bowiem z treścią art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Nie uwzględnia się jednak kwestii organizacyjnych, które *de iure* nie stanowią składnika konkretnego postępowania (zob.: postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem samego państwa, na co zwracał uwagę zarówno Trybunał, jak i Sąd Najwyższy (wyrok Trybunału w sprawie Sutter v. Szwajcaria z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; wyrok Trybunału w sprawie Wasilewski v. Polska z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienie Sądu Najwyższego z 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., (S 3/06): „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne, umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia odpowiednich warunków spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu (na jego żądanie) od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości od 2.000 zł do 20.000 zł, w znacznej mierze służy niejako wymuszeniu na państwie tego typu organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (postanowienie Sądu Najwyższego

z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa, za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c.

Postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się wniesieniem skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego 5 czerwca 2018 r., a zatem łączny czas trwania postępowania to blisko 1,5 roku i w dalszym ciągu brak jest wyznaczonego terminu rozpoznania sprawy. Skarżący – działając przez zawodowego pełnomocnika – nie uzasadnił w żaden sposób wysokości żądanej kwoty (skarżący nie wykazał szkody niematerialnej). Sąd Najwyższy uznał zatem, że adekwatna dla wskazania państwu konieczności przeorganizowania prac wymiaru sprawiedliwości w przedmiotowym zakresie, jest kwota 2.000 zł. Przyznając ją, Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałej części (co do kwoty 18.000 zł uznając, iż jest to roszczenie zbyt daleko idące oraz w ocenie Sądu wygórowane). Sąd jednocześnie zalecił wyznaczenie rozprawy w terminie jednego miesiąca od zwrotu akt do Sądu Apelacyjnego w (...).

O kosztach postępowania skargowego (wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w wysokości 240 zł), zwrocie opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł) i zwrocie opłaty od skargi (200 zł), orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.) i części IV załącznika do ustawy z 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz.U. 2019, poz. 1000 ze zm.).

Mając powyższe okoliczności na uwadze, postanowiono jak w sentencji orzeczenia.